

HISTORISKE MEDDELELSER  
OM  
KØBENHAVN

UDGIVNE AF KØBENHAVNS KOMMUNALBESTYRELSE

VED

DR. VILLADS CHRISTENSEN

---

ANDET BIND

---

KØBENHAVN  
I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD  
1909—10

## ET BREV OM THORVALDSEN.

Joakim Frederik Schouw foretog, med Understøttels dels fra Fonden ad usus publicos, dels fra Universitetet, dels fra Gehejmerraad Johan Bülow paa Sanderumgaard, 27 Aar gammel en naturvidenskabelig Studierejse sydpaa, der varede fra Oktober 1816 til Februar 1820. Fra denne Rejse foreligger der, i Afskrift ved hans yngre Broder, Politisekretær i København C. M. Schouw, 24 vidtløftige Breve — de udgør tilsammen 182 store tætskrevne Sider —, som han hjemsendte til sin Ven, den senere Herredsfoged og Politiker Jesper Peder With. Af denne Brevsamling er nedenstaaende Brev taget.

Rom d. 10. Juni 1818.

. . . D. 7. April ankom jeg til Rom. Mit Ophold her har været mig behageligere end i nogen anden By paa min Rejse. Man maa gøre sig nok saa store Begreber om denne Stad, jeg tror dog, de blive overtrufne; her er det dog egentligen først man ret lærer hvad de danne[n]de Kunster ere; her vækkes den mest levende Interesse for Historien, og de herligste Naturscener forøge Nydelsen. For mig blev Opholdet endnu behageligere ved den usædvanlige Mængde af Danske, her har opholdt sig paa samme Tid. Foruden Thorvaldsen, Lund og Schubart, traf jeg ved min Ankomst Peder Hjort, der rejser med den unge Bertouch; og en Købmand Due fra Livorno; disse tre tillige med den bekendte svenske Digter Atterbom (et meget elskværdigt Menneske) have lejet sig et Hus, hvor jeg ogsaa kom ind. Siden efter kom Langberg (en Søn af Dispatchuren) fra Neapel; saa

Doctor Estrup (Engelstofts Svoger) og Musicus Funck, og endeligen Skulpteuren Freund og Architekten Koch, foruden var [der] et Par Holstenere. — Vi kom alle jævnlig sammen, og hos os, der have en stor Sal, blev anset at være Koloniens Hovedsæde; ved Ankomst og Afrejse og andre Lejligheder spiste vi alle sammen. Vi førte vor egen Husholdning, da Schubarts Kok laver vor Mad. Hvor behageligt det var i dansk Selskab at se alle Roms Mærkværdigheder kan du og forestille dig. Thorvaldsens Atelier var noget af det første jeg besøgte; men min Beundring over hans Geni var i Begyndelsen stedse blandet med en pinlig Følelse over at Danmark intet skulde eje af sin første Kunstners Arbejder. Du ved, at i Kbhvn. var Rygtet, at han arbejdede for Slottet, for Frue Kirke o. s. v.; hvorledes maatte det da frappere mig at erfare, at der intet var bestilt hos ham uden 4re smaa Medaillons i grovt Marmor til at sættes uden paa Slottet for at fordærves af Regnen; især da jeg erfarede, at han har saa meget bestilt Arbejde for fremmede, at han ikke kan paatage sig mere. I Danmarks Aarbøger vilde det blive en evig Skamplet for de Danske at miskende eller være ubekendt med deres Landsmænds Fortjenester i den Grad, at man maatte rejse til München, til England for at studere denne Kunstner, ja at man næsten i ethvert Land vilde kunne træffe hans Arbejder, undtagen i hans Fødeland. At forudse var det, at rejssende i Tiden vilde i København forgæves spørge om hans Værker, og med Forundring høre, at man netop i hans mest blomstrende Periode byggede et Slot. Dette Slot vilde man udentvivl, netop fordi det ej var prydet med Thorvaldsens Arbejder, ej værdige nogen Opmærksomhed; — men Nationens Tab i Agtelse og i Kunstsans vilde ej være til at erstatte. Kunstneren selv var inderligen bedrøvet over ved hver Gang fremmede spurgte ham om hvilke store Arbejder han havde for



sit Fødeland, at maatte svare: han intet havde. Det var i vor danske Cirkel en jævnlig Genstand for Samtale, og vi pønsede paa, om der ej var nogen Mulighed endnu at raade Bod paa Sagen. Hvor stor maatte da vor Glæde være ved nu at erfare fra Khhvñ, at man der havde aabnet en Subskription, og at det var fuldt Alvor at forskaffe sig et betydeligt Værk fra Th.'s Haand til Slottets bedste Prydelse. Vi vare samlede den Dag Efterretningen ankom; Schubart fremsagde over Bordet nogle faa Vers til hans Ære og udbragte hans Skaal; rørende var det at se den gamle Mand (hans sandeste Ven) i Taarer, og den beskedne Th's elskværdige Forlegenhed; han forstaar ikke at tale, men han gav os alle Haanden og Broderkys; da vi vare en næsten af hver Stand i Danmark, saa kunde man betragte vor lille Fest som en Forsoningsfest med Th. og hans Fædreneland, det han inderligen elsker, men ikke kunde andet end anse sig fornærmet af. Jeg vilde ønske at man maatte antage Th's Tilbud, nemlig at faa Alexanders Indtog i Babylon. Det er unægteligen det Arbejde, hvori Kunstnerens Geni viser sig i sin fulde Glans; det er det han selv elsker mest; der kan straks begyndes paa at udhugge det i Marmor; hvorimod om et nyt skulde komponeres, derpaa først efter en Del Aar kunde begyndes, da han først maatte fuldføre de gjorte Bestillinger, og det var da ej usandsynligt at hans Levetid ej strakte til for at lægge den sidste Haand paa Værket. At det skulde være en Kopi af det samme han nu gør for Sommariva (en Privatmand i Piemont!!) er sikkert en ubetydelig Indvending. Den egentlige Original er Lerformen; hvoraf Sommarivas er ligesaagodt en Kopi som ethvert andet; intet er desuden sædvanligere end at en Kunstner udfører samme Genstand flere Gange, uden at nogen af Værkerne blive ansete som Kopier. Men undret har det mig, i dine Breve slet ikke at høre

noget om Subskriptionen; og ligesaa lidet har Hjort faaet nogen Underretning i sine; hvor gaar det til? har Sagen ikke opvakt Interesse, ikke Entusiasme? vil det danske Folk ikke være istand til at gøre det samme som en eneste Privatmand? Prisen er yderst moderat. — Om Thorvaldsens Anseelse i Udlandet har man hos os ikke rigtig Ide. Italienerne, der naturligvis nødig ville give Slip paa Æren at have den første Kunstner blandt deres Landsmænd, indrømme ham dog at overgaa Canova i Basrelief og sætte ham saaledes i deres Tanker ved Siden af og i Grunden over ham (eftersom sjælden udenfor Basrelief Kunstneren kan vise sit Geni i store Kompositioner). Tyskerne tage ikke i Betænkning at erklære ham for den første nulevende Kunstner og sætte ham langt over Canova og ere endog ikke sjældent uretfærdige mod denne for at hæve Thorvaldsen; ikke faa af dem, hvoriblandt Kronprinsen af Bayern, forgude ham. Englænderne ere ogsaa hans ivrige Beundrere og antage ham for Canovas Overmand. Saameget er i al Fald vist, at han er blandt de første Kunstgenier, der have eksisteret, er den græske Kunsts sande Genføder, og at han vil blive Hovedet for en ny Skole, thi alle de yngre Skulpteurer følge hans Manér og ere mer eller mindre hans Disciple. Meget interessant er det at se denne Mand i sit private Liv; at mærke hvorledes han lever i Ideernes Verden; hvorledes overvættes Smiger af de Skarer, der dagligen besøge og beundre ham, ej formaar at fordærve ham. Det er en stor Mængde Arbejder han har under Hænder; de vigtigste ere: Alexanders Indtog, for Sommariva; Christi Historie paa en Frise af 260 Alens Længde, hvortil Kronprinsen af Bayern lader bygge en Kirke; Poniatowskys Statue, til Hest, til Pladsen i Warschau; Carl d. 3dies Statue til Neapel; en Danserinde til Fyrsten af Esterhazy i Wien; 2 skønne Basreliefs af Historien med Achilles og Briseis, til en



Englænder; en Mercurius i det Moment at han ved sit Spil har faaet Argus dysset i Søvn og griber til Sværdet, en herlig Figur som er blevet til under mit Ophold her; hans poetiske Fremstilling af Dagen og Natten og saa mange andre ældre Arbejder.

Ogsaa Canovas Atelier har jeg besøgt; og det er sikkert ikke at nægte, at det er en stor Kunstner; hans Ansigter have en Finhed og Yndighed, der er mageløs. Hans Hebe er nok hans bedste Værk. En svensk Skulpteur Byström er en talentfuld Mand, især i Kvindegestalter. Kongen af Sverig tager imod alt hvad han vil sende hjem.

Af Maleres Arbejder har jeg set blandt Italienerne Camuccini, blandt Tyskernes Cornelius og [Overbeck?]. De tvende sidste ere efter Tyskernes Mening Stiftere af en ny Skole, der lægge Raphael og Pietro Perugino til Grund og søge at rense Kunsten fra de senere indsnegne Misbrug. Italienerne ere imod dem og kalde dem Cinquecentister; men jeg tror dog nok de have mere Aand i deres Arbejder end disse. Mærkeligt er det ellers, at man saalænge har overset Perugino (Raphaels Lærers) Fortjenester saameget mere, som Raphael selv var beskeden nok til at erkende sin Mesters Fortrinlighed; da det nemlig af Paven blev ham paalagt at male Værelserne i Vaticanet, hvor allerede vare Malerier af de gamle Mestere, nægtede han haardnakket at overmale Perugins, forsikrende, at han ikke kunde gøre noget bedre. — Med Hensyn til Tyskerne er det en mærkelig Tendens, der hos alle de yngre i Videnskaber og Kunster er opstaaet, nemlig: efter at gaa tilbage til Middelalderen. Saaledes, foruden Malerne, Digterne, der gaa tilbage til Niebelungen og de gamle Heltedigte, Architekterne, der igen ville indføre den gothiske Stil; Skribenterne, der igen opfriske de gamle theosophiske Meninger; de fleste Studenterne og Kunstnere, der klæde sig i gammel tysk Dragt, og, i

det mindste i det udvortes, søge at tilbageføre den gamle tyske Gudsfrygt og Biederkeit; — det er den modsatte Pol til den Stræben at kuldkaste alt gammelt, end det helligste, som den franske Revolution vakte; den er vel udsprunget af en god Rod, men man gaar udentvivl for vidt og noget Vindmageri hænger ogsaa derved. Hos os vil det ikke fejle at Perioden ogsaa kommer; thi vi pleje jo at følge efter Tyskerne i alle Meningsomvæltninger, skønt vel maaske med lidt mere Sindighed, formedelst vor naturlige Phlegma . . .

I Morgen begynder min store Apenninerrejse. Den hele Rejse vil vare en Maaned. Jeg har købt mig et godt Esel til at bære mit Tøj og imellemstunder ride paa; er klædt i graa Nankins Trøje og Bukser, Sko og Kamascher; har mit Barometer paa Nakken og min Hammerstok i Haanden. Jeg er vel forsynet med Rekommandationsbreve.

---